

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

การผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
Asparagus Production Adhering to Quality Management by Farmers Kamphaeng Saen District of
Nakhon Pathom Province

ฐานิยา เหลียววัฒนกิจ (Thaneeya Leawwatthanakit)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalermsak Toomhirun)²

สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพเศรษฐกิจและสังคม 2) การผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง 3) การดำเนินการผลิตของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพหน่อไม้ฝรั่ง 4) การได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง และ 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 150 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 ราย ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบง่าย จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับผลการวิจัย 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.83 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด ปลูกหน่อไม้ฝรั่งเป็นอาชีพหลัก รายได้ภาคการเกษตร 309,040 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง 224,080 บาทต่อปี มีรายได้ต่อครัวเรือนรวม 333,295 บาท/ปี รายจ่ายภาคเกษตรครัวเรือนรวม 107,440 บาท/ปี 2) การผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง ส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์บร็อคคิมพรีฟ ปลูกแบบยกร่อง ดินร่วนและดินร่วนปนทราย ระยะห่างในการปลูกระหว่างต้น 21-30 เซนติเมตร เพาะเมล็ดเอง โถแบบยกร่อง ใช้น้ำระบบชลประทาน ระบบสปริงเกอร์ เกือบทั้งหมดใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากมูลสัตว์ในระยะพักต้น ปุ๋ยเคมีที่ใช้มี 2 สูตร คือ สูตร 16-16-16 และสูตร 15-9-20 เกือบทั้งหมดใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าจากเชื้อรา ผลผลิตเฉลี่ย 1,547.81 กิโลกรัมต่อไร่ จำหน่ายให้กับบริษัทส่งออกมากที่สุด 3) กว่าครึ่งที่ยังไม่ได้สมัครระบบ GAP มีการปฏิบัติในหัวข้อการใช้วัตถุดิบทางการเกษตรและการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา เป็นประจำในทุกประเด็น แต่ในหัวข้อการบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบเกษตรกร พบว่าไม่เคยมีการปฏิบัติเลยในทุกประเด็น 4) ได้รับความรู้มากที่สุดจากวิทยากรบรรยาย และเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดหน่อไม้ฝรั่งมากที่สุด 5) มีประเด็นปัญหาในการปลูกรอดโรคของพันธุ์ และการลดลงของผลผลิต ทำให้ต้องสนับสนุนด้านความรู้เรื่องการผลิตตามระบบ GAP รวมถึงแหล่งหน่อไม้ฝรั่งพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกร และวิเคราะห์ปัญหาการลดลงของผลผลิต โดยการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้แก่ การส่งเสริมการรวมกลุ่ม และให้ความรู้ด้านการใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาในการแก้ไขปัญหารื้อโรครากเน่าโคนเน่า การบันทึกข้อมูล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลผลิต กระบวนการผลิต เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคต่อไป

คำสำคัญ: เกษตรกรผู้ผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ระบบการจัดการคุณภาพหน่อไม้ฝรั่งจังหวัดนครปฐม

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) socio-economic status of 2) asparagus production and marketing; 3) their process of asparagus production adhering to the GAP system; 4) their being transferred knowledge and idea exchange in asparagus production and marketing; and 5) their problems, suggestions, and guidelines on the extension and development of asparagus production. The population in this study was 150 farmers who were registered with the Office of Agriculture in Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom Province as asparagus farmers. The sample size was determined by Taro Yamane formula at 0.05 deviation. The 110 samples were selected by using simple random sampling methodology. The data were collected by interviewing the studied farmers. The statistical methodology used to analyze the data were frequency, percentage, minimum value, mean, standard deviation and ranking. The findings of this study were as follows: 1) most of the studied farmers were male and educated at primary level. Their average age was 48.83 years. The average number of their household members was 3.88. They were a member of a farmer group most. Their main occupation was an asparagus farmer. Their average farming income was 309,040 baht per year, while their average income deriving from asparagus production was 224,080 baht per year. The average of their total household income was 333,295 baht per year, while the average of their total household expenditure on farming was 107,440 baht per year. 2) they mostly grew asparagus in Brock Improve tribe, and usually grew in raised beds on loose soil or sandy loose soil at 21-30 cm. apart. They usually cultivated asparagus seeds by themselves and plowed in raised beds. They supplied water to their asparagus patches by using irrigation and sprinkling system. They mostly applied fertilizer in 16-16-16 and 15-9-20 formula most. Almost all of them used chemical substances to eliminate plant diseases and insects/pests. They had to face problems with rotten root/stem diseases resulting from fungi. The average quantity of their produce was 1,547.81 kg. per rai, and their produce would be distributed to export companies most. 3) more than a half of them did not apply for GAP system, so it was found that practices of applying poisonous agricultural substances to their produce had usually been done in every issue whether in keeping their produce temporarily, transporting, or storing them, while practices of data recording and monitoring them had never been done in every issue. 4) the studied farmers had been transferred agricultural knowledge from broadcasting radio and their neighbors/relatives most, including exchanging ideas about asparagus marketing most. And 5) it was hard for the studied farmers to find asparagus tribes which were free from any plant diseases which made their produce lessened. They needed to be transferred knowledge of asparagus production adhering to GAP system, to be supplied with sources of quality asparagus tribes, and to be suggested how to solve the problem with their asparagus yield by exchanging ideas between the farmers and agricultural extension officials.

Keywords: Asparagus farmer, Asparagus quality management system, Nakhon Pathom Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

หน่อไม้ฝรั่งเป็นพืชผักส่งออกที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทยชนิดหนึ่ง จากข้อมูลขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ในปี 2550 ไทยมีพื้นที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งอยู่ในลำดับที่ 12 ของโลก คือ 21,250 ไร่ ซึ่งกระจายอยู่ใน 21 จังหวัดทั่วประเทศ จังหวัดที่ปลูกมากที่สุด 5 อันดับแรกคือ กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม สระแก้ว และนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่ปลูก 9,330, 4,511, 2,055, 922 และ 436 ไร่ตามลำดับ ผลผลิตรวมของทั้งประเทศ 16,108.60 เมตริกตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,264.51 กิโลกรัม/ไร่ ในด้านการส่งออก ในปี 2550 ไทยส่งออกผลิตภัณฑ์หน่อไม้ฝรั่งทั้งประเภทสดและแช่แข็งรวมกัน 15,760 เมตริกตัน อยู่ในลำดับที่ 5 ของโลก มีมูลค่าการส่งออก 845 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 6 ของโลก (ไกรสิงห์, 2552, น. 1)

หน่อไม้ฝรั่งเริ่มมีการส่งเสริมให้ปลูกอย่างจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เป็นพืชที่ทำรายได้ดี พันธุ์หน่อไม้ฝรั่งที่นิยมปลูก คือ ชนิดหน่อเขียวใช้บริโภคสด และส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศทั้งแบบสดและแบบแช่แข็ง โดยหน่อไม้ฝรั่งเป็นพืชเศรษฐกิจส่งออกสำคัญชนิดหนึ่งที่จังหวัดนครปฐมให้ความสำคัญ จากข้อมูลสถิติพื้นที่เพาะปลูกหน่อไม้ฝรั่งจังหวัดนครปฐม พบว่า มีพื้นที่ปลูกในพื้นที่อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน และอำเภอดอนตูม โดยในปี 2554 มีพื้นที่ปลูก 3,909 ไร่ เกษตรกร 1,919 ครัวเรือน โดยมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง รวมจำนวน 14 กลุ่ม ผลผลิตส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นและไต้หวัน ทำรายได้ให้กับจังหวัดนครปฐม ถึงปีละ 200 ล้านบาท แต่ในปี 2556 สำรวจพบว่าพื้นที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งลดลงเหลือเพียง 889 ไร่ เกษตรกร 336 ครัวเรือน เนื่องจากประสบกับสภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงและโรคพืชระบาด ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ต้นหน่อไม้ฝรั่งเสียหาย สูญเสียทั้งผลผลิตและรายได้ ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งประสบความเดือดร้อน นอกจากนี้พื้นที่ปลูกที่เหลือยังต้องการบริการฟื้นฟู เกษตรกรได้ร้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ให้ช่วยพิจารณาช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ทั้งในประเด็นการควบคุมการระบาดของโรคพืชและการป้องกันการระบาดใหม่ในพื้นที่เพาะปลูกของจังหวัดนครปฐม (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม, 2557, น. 2)

จากปัญหาดังกล่าวการศึกษาการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ การผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง การผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพหน่อไม้ฝรั่ง การได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกร ปัญหาข้อเสนอแนะ และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของ เกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อการนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการวางแผนการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานส่งเสริมการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรให้มีความถูกต้องเหมาะสม ตรงตามความต้องการ สามารถแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้ และยังสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในงานวิจัยอื่นๆ ได้ต่อไป

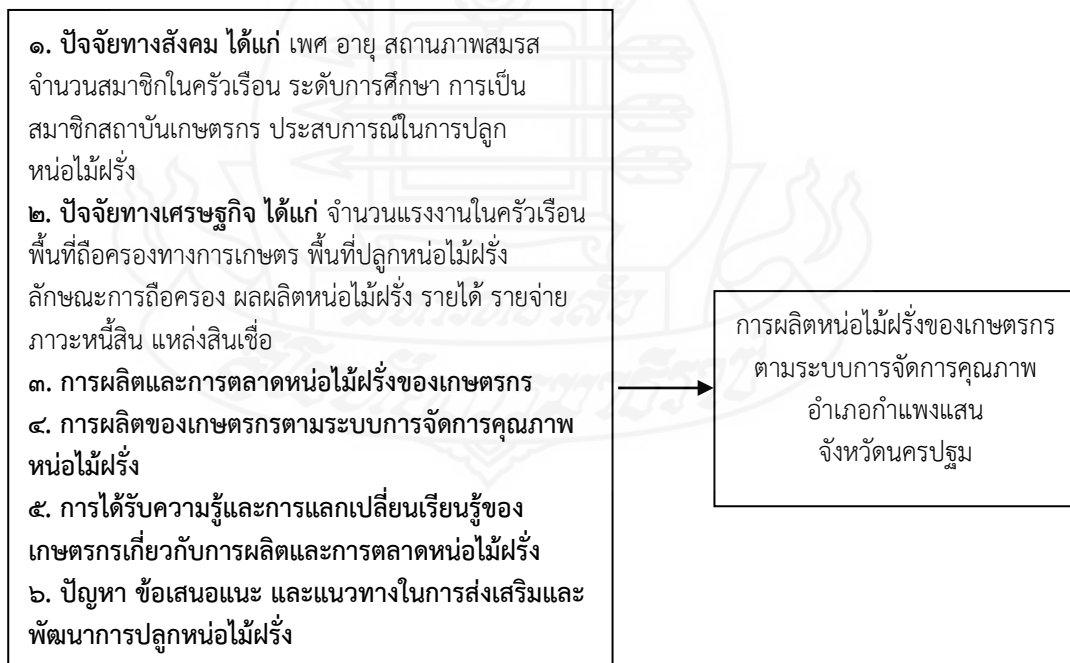
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาการผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาการผลิตของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
4. เพื่อศึกษาการได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง
5. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้ตามภาพที่ 1.1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งและขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 150 ราย กำหนดขนาดกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 ราย สุ่มคัดเลือกตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การจัดลำดับ (ranking) และการแปลความหมาย

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 ลักษณะทางสังคม จำนวนเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุโดยเฉลี่ย 48.๘3 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่นๆ มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน และเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพปลูกหน่อไม้ฝรั่งรองลงมาประกอบอาชีพทำสวน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.62 คน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.7 ไร่ รายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 309,040 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง 224,080 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการทำนา 21,600 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการทำไร่ 45,636 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการทำสวน 25,136 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงสัตว์ 4,091 บาทต่อปี มีรายได้นอกการเกษตรเฉลี่ย 100,160 บาทต่อปี รายได้จากการรับราชการเฉลี่ย 125,200 บาทต่อปี รายได้จากการค้าขายเฉลี่ย 125,200 บาทต่อปี รายได้จากการรับจ้างเฉลี่ย 68,666 บาทต่อปี รายได้บุตรหลานส่งให้เฉลี่ย 125,000 บาทต่อปี มีรายได้ต่อครัวเรือนรวมต่อปี เฉลี่ย 333,295 บาทต่อปี รายจ่ายภาคเกษตรครัวเรือนรวมต่อปี 107,440 บาทต่อปี ต้นทุนในการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ประกอบด้วย รายจ่ายค่าเตรียมดินเฉลี่ย 2,412 บาทต่อปี รายจ่ายค่าพันธุ์เฉลี่ย 3,597 บาทต่อปี รายจ่ายค่าปุ๋ยอินทรีย์ต่อปุ๋ยเคมี ฮอร์โมน เฉลี่ย 14,630 บาทต่อปี รายจ่ายค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค แมลง เฉลี่ย 18,831 บาทต่อปี รายจ่ายค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช เฉลี่ย 2,769 บาทต่อปี รายจ่ายค่าแรงงานเฉลี่ย 2,769 บาทต่อปี และรายจ่ายอื่นๆ เฉลี่ย 4,833 บาทต่อปี แหล่งเงินทุน เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้ทุนตนเอง รองลงมาใช้แหล่งเงินทุนจาก ธกส. และเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน

2. การผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

1) การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง

พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งเฉลี่ย 8.54 ปี มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.54 ไร่ พันธุ์หน่อไม้ฝรั่งที่นิยมปลูก คือ พันธุ์บริดคอมพริฟ ส่วนใหญ่มีสภาพพื้นที่ในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งเป็นแบบยกทรง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

เป็นดินร่วนและดินร่วนปนทราย ใช้ระยะห่างในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งระหว่างต้น 21-30 เซนติเมตร ซึ่เมล็ดพันธุ์มาเพาะเมล็ดเอง เตรียมดินโดยวิธีไถยกร่อง

2) การดูแลรักษาหน่อไม้ฝรั่ง

เกษตรกรส่วนมากใช้น้ำระบบชลประทาน ให้น้ำระบบสปริงเกอร์ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ที่มาจากมูลสัตว์ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ในระยะพักต้น ปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้มากที่สุด 2 สูตร คือ สูตร 16-16-16 ใช้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 กิโลกรัมต่อไร่ อัตรา 10 วันต่อครั้ง และสูตร 15-9-20 โดยใช้ปริมาณ 21 - 30 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 วันต่อครั้ง ใส่ปุ๋ยทางดิน กำจัดวัชพืชโดยการตัดและการถอนควบคู่กัน เกษตรกรเกินครึ่งไม่ใช้สารชีวภาพในการป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช ใช้ไตรโคเดอร์มา มากที่สุด เกือบทั้งหมดใช้สารเคมีกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืชในหน่อไม้ฝรั่ง โดยใช้บาเม็กตริน และอิมิดาคลอปิด ประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าจากเชื้อรา และมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 1,547.81 กิโลกรัมต่อไร่

3) การตลาดหน่อไม้ฝรั่ง

จากการศึกษาเกษตรกรเกือบทั้งหมด มีแหล่งจำหน่ายที่แน่นอน โดยจำหน่ายให้กับบริษัทส่งออกมากที่สุด รองลงมาจำหน่ายให้กับตลาดในชุมชน และ จำหน่ายให้กับบริษัทแปรรูป และ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ในส่วนที่ได้รับการสนับสนุน ได้รับการจากสำนักงานเกษตรอำเภอ และบริษัทส่งออก

3. การดำเนินการผลิตของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรสมัครเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) หน่อไม้ฝรั่งและไม่ได้สมัครมีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน แต่เกษตรกรที่ยังไม่ได้สมัครสู่ระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) หน่อไม้ฝรั่งมีอัตราส่วนมากกว่า โดยส่วนมากเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) หน่อไม้ฝรั่ง ปี 2558 และส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ เมื่อศึกษาการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามมาตรฐาน มกษ.9001-2558 ในประเด็นต่างๆ พบว่า

แหล่งน้ำ จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติด้านแหล่งน้ำ ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเป็นประจำ แต่มีประเด็นน้ำสำหรับใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำเพื่อการบริโภคหรือเทียบเท่า พบว่าเกษตรกร ปฏิบัติบางครั้ง และในประเด็นการเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ

พื้นที่ปลูก จากการศึกษาพบว่าในเกษตรกรส่วนมากในภาพรวมมีการปฏิบัติด้านพื้นที่ปลูก ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง เป็นประจำ โดยพบว่าการปฏิบัติเป็นบางครั้งในประเด็นเก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และเกษตรกรไม่เคยปฏิบัติในประเด็น เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ช่วงเวลาที่สภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน รวมถึงประเด็นหากใช้สารเคมีที่เข้มข้นหรือราดดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินหรือวัสดุปลูก มีการบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราส่วนและวิธีใช้ และชื่อผู้ปฏิบัติงาน ประเด็นการวางแผนแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงแปลง คำนึงถึงผลกระทบ ความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

คุณภาพผลผลิต สุขภาพ ความปลอดภัย สวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ประเด็น การจัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก และประเด็นจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากในภาพรวมมีการปฏิบัติด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเป็นประจำในทุกประเด็น

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากในภาพรวมมีการปฏิบัติตามด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเป็นประจำ โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติเป็นบางครั้งในประเด็นหากมีการคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุดิบทรายทางการเกษตร ในส่วนของการบันทึกข้อมูล และไม่เคยปฏิบัติในประเด็น การจัดทำรายการ บันทึกข้อมูลปัจจัยการผลิตเกี่ยวกับ แหล่งที่มา และรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิต

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากในภาพรวมมีการปฏิบัติตามด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเป็นประจำเกือบทุกประเด็น โดยเกษตรกรไม่เคยปฏิบัติในประเด็นการจัดวางเหื่อหรือกับดักเพื่อกำจัดศัตรูพาหะนำเชื้อ ในบริเวณที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่ผลผลิต ภาชนะ บรรจุและวัสดุ รวมถึงให้มีการบันทึกข้อมูล

การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมเกษตรกรส่วนมากมีการปฏิบัติตามด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเป็นประจำทุกประเด็น

การจัดการสุขลักษณะส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติตามด้านการจัดการสุขลักษณะส่วนบุคคล ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง โดยมีการปฏิบัติเป็นบางครั้งมากที่สุดที่ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน เพื่อป้องกันของเสียต่างๆไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลผลิต การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ การจัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ พบว่าเกษตรกรเจ้าของฟาร์มและผู้ปฏิบัติงานมีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการปฏิบัติประจำในประเด็นผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ และประเด็น ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มี ความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน มีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล โดยมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต และไม่เคยปฏิบัติในประเด็น กรณีผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วย มีการรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบเพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายทางการเกษตร ได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

การบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบ จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนมากในภาพรวมไม่เคยมีการปฏิบัติตามด้านการการบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบ ตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

4. การได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด
หน่อไม้ฝรั่ง

1) การได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาด จากการศึกษาพบว่า มีประเด็นการได้รับความรู้
เรียงตามลำดับ ดังนี้ ได้รับความรู้จากวิทยุกระจายเสียง รองลงมาได้รับความรู้จากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ได้รับความ
รู้จากการฝึกอบรม ได้รับความรู้จากวิทยุโทรทัศน์ ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงาน
ภาครัฐ และจากหนังสือพิมพ์ ในปริมาณที่เท่ากัน ได้รับความรู้จากผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และได้รับความรู้จากหอกระจายข่าว ตามลำดับ

2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาด จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมมีการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาด เป็นประจำค่อนข้างน้อย โดยมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ
การผลิตและการตลาด เรียงตามลำดับ ดังนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เกี่ยวกับการคัดแยกหน่อไม้ฝรั่งตามมาตรฐานที่ตลาดต้องการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเป็นรายบุคคล
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเป็นกลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้ได้คุณภาพ
มาตรฐาน ตามลำดับ

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร

1) ปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับ ปาน
กลาง เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหา มีดังนี้

การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การ
ปลอดโรคของพันธุ์ มีระดับปัญหาในระดับปานกลาง 9 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ คือ แหล่งพันธุ์ที่ดี ความอุดมสมบูรณ์
ของดิน ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน ความรู้เกี่ยวกับการคัดพันธุ์ ความเหมาะสมของพื้นที่ แหล่งน้ำสะอาด
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ความรู้ในการ
วางแผน การผลิตตามลำดับ และ ระดับน้อยมี 1 ประเด็น คือ ราคาของพันธุ์

การดูแลรักษา ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาในระดับปานกลาง โดยปัญหาในระดับปาน
กลาง มี 3 ประเด็น คือ การใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช การใช้วิธีการทางชีวภาพในการ
ป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ความรู้ในการใช้ปุ๋ยที่ถูกรูวิธี และความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช
ตามลำดับ

การเก็บเกี่ยวผลผลิต ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาในระดับปานกลาง โดยปัญหาในระดับ
มาก 1 ประเด็น คือ การลดลงของผลผลิตในปีถัดไป และปัญหาในระดับน้อยมี 3 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ คือ
คุณภาพของผลผลิตตามความต้องการของตลาด ความรู้เรื่องวิธีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม และความเพียงพอของ
แรงงานในครอบครัว ตามลำดับ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และจำหน่าย ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับ
ปัญหาในระดับน้อย โดยปัญหาในระดับน้อยมี 4 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้ คือ การทำสัญญาซื้อขายกับบริษัทส่งออก
แบบมีลายลักษณ์อักษร ราคาผลผลิต การแปรสภาพของผลผลิต ทำให้เกิดความเสียหาย และแหล่งจำหน่ายผลผลิต
ที่แน่นอน ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการเสนอแนะในระดับปานกลางใน 6 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การสนับสนุนด้านความรู้เรื่องการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนจัดระบบการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการ การศึกษาดูงานสถานที่ที่ประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่าการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ปลูกหน่อไม้ฝรั่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว มีความมั่นคงทางอาชีพ มีประสบการณ์การปลูกหน่อไม้ฝรั่งค่อนข้างมาก ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นส่วนมาก และประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าจากเชื้อรา โดยเกษตรกรไม่ถึงครึ่งมีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ในประเด็นนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปให้ความรู้และทำความเข้าใจในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาในการแก้ไขปัญหาเรื่องโรครากเน่าโคนเน่า สนับสนุนและฝึกอบรมให้เกษตรกรสามารถผลิตไว้ใช้เองได้ สำหรับการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง เกษตรกรบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่ทราบถึงข้อกำหนดของมาตรฐาน GAP และยังขาดความสม่ำเสมอในการบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตราย การปฏิบัติในแปลงปลูก และการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เห็นว่าเป็นภาระ รวมถึงยังไม่คุ้นเคยกับระบบการบันทึกข้อมูล เนื่องจากข้อกำหนดด้านอายุ หรือระดับการศึกษา ซึ่งมีเพียงเกษตรกรบางกลุ่มที่อายุน้อย สามารถเข้าใจและปฏิบัติได้เร็วกว่า ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องติดตามการบันทึกข้อมูลของเกษตรกรเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้คำแนะนำ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรมีการบันทึกข้อมูลครบถ้วนและถูกต้อง ในด้านการได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งความรู้ให้ถึงตัวเกษตรกรโดยตรง รวมถึงเพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร ควรส่งเสริมและแนะนำแหล่งหน่อไม้ฝรั่งพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกร รวมถึงร่วมแก้ไขปัญหาการลดลงของผลผลิต ซึ่งอาจมาจากการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูหน่อไม้ฝรั่ง โดยการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการ และการศึกษาดูงานสถานที่ที่ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะสังคมและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุโดยเฉลี่ย 48.83 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด คล้ายคลึงกับเบญจวรรณ สร้อยยาบ (2555, น. 136) ได้ศึกษาปัญหาการส่งออกหน่อไม้ฝรั่งของผู้ประกอบการส่งออกในจังหวัดนครปฐม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 – 50 ปี เช่นเดียวกับ สหภาพ คชาฤทธิ์ (2553, น. 209) ได้ศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การปฏิบัติตามแนวทางการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42.27 ปี การศึกษาชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือน 4.38 ปี

2. การผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งเฉลี่ย 8.54 ปี มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.54 ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งพันธุ์ร็อคอิมปรัฟ มีการปลูกแบบยกร่อง เป็นดินร่วนและดินร่วนปนทราย ใช้ระยะห่างในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งระหว่างต้น 21-30 เซนติเมตร ชี้อเมล็ดพันธุ์มาเพาะเมล็ดเอง เตรียมดินโดยวิธีไถยกร่อง ส่วนมากใช้น้ำระบบชลประทาน ให้น้ำระบบสปริงเกอร์ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ที่มาจากมูลสัตว์ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ในระยะพักต้น ปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้มากที่สุด 2 สูตร คือ สูตร 16-16-16 และสูตร 15 - 9 - 20 กำจัดวัชพืชโดยการตัดและการถอนควบคู่กัน เกษตรกรเกินครึ่งไม่ใช้สารชีวภาพในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้ไตรโคเดอร์มา มากที่สุด เกือบทั้งหมดใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชในหน่อไม้ฝรั่ง ประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าจากเชื้อรา คล้ายคลึงกับ สหภาพ คชายุทธ์ (2553, น. 210) กล่าวว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งเฉลี่ย 5.5 ปี มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 1.65 ไร่ ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ร็อคอิมปรัฟ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย แหล่งน้ำจากบ่อน้ำผิวดิน และประจักษ์ ประสงค์สุข (2549, น. 75-76) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ของเกษตรกร จังหวัดสระแก้ว พบว่า พื้นที่ปลูกส่วนมากเป็นดินเหนียว มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยการใช้ปุ๋ยหมักร่วมกับปุ๋ยคอก ส่วนมากใช้พันธุ์ร็อคอิมปรัฟ มีการให้น้ำแบบมินิสปริงเกอร์ ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการกำจัดโรคพืช เกษตรกรมีประสบการณ์การปลูกหน่อไม้ฝรั่งค่อนข้างมาก ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นส่วนมาก และประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าจากเชื้อรา

3. การดำเนินการผลิตของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรกว่าครึ่งที่ยังไม่ได้สมัครสู่ระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) หน่อไม้ฝรั่ง โดยเริ่มเข้าสู่ระบบในปี 2558 มากที่สุด ในด้านการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามมาตรฐาน มกษ.9001-2558 พบว่ามีการปฏิบัติ ดังนี้

มีการปฏิบัติในหัวข้อการใช้วัตถุดิบทางการเกษตร และการผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีการปฏิบัติเป็นประจำในทุกประเด็น แต่ในหัวข้อการบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนมากไม่เคยมีการปฏิบัติเลยในทุกประเด็น ซึ่งคล้ายคลึงกับประกอบ แสงสุวรรณ (2553, น. 198) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยี เพื่อการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม : กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในด้านการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม มีประเด็นที่เกษตรกรต้องทำการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ได้แก่ โรงเก็บสารเคมีเครื่องมือและวัสดุป้องกันอุบัติเหตุครบถ้วน การจัดทำรายการและรายละเอียดปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น พันธุ์ ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช พร้อมทั้งบัญชีรายการ ปริมาณ วัน เดือน ปี ที่จัดหาในแบบบันทึกการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตลงในแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันทุกครั้ง และเสาวพรรณ ปาละสุวรรณ (2551, น. 38-41) ศึกษาการเปรียบเทียบและการประยุกต์ใช้มาตรฐาน GAP ประเทศไทย และ EUREPGAP สำหรับการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง พบว่าเกษตรกรบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจมาตรฐาน GAP ไม่ทราบถึงข้อกำหนดของ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

มาตรฐาน GAP และเกษตรกรยังขาดความสม่ำเสมอในการบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุดิบอันตราย การปฏิบัติในแปลงปลูก และการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาระ จากการศึกษาอาจสรุปได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับระบบการบันทึกข้อมูลเนื่องจากข้อกำหนดด้านอายุ หรือระดับการศึกษา ซึ่งมีเพียงเกษตรกรบางกลุ่มที่อายุน้อย สามารถเข้าใจและปฏิบัติได้เร็วกว่า ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องติดตามการบันทึกข้อมูลของเกษตรกรเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้คำแนะนำ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรมีการบันทึกข้อมูลครบถ้วน และถูกต้อง

4. การได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่ง ในภาพรวมได้รับความรู้มากที่สุดจากวิทยุกระจายเสียง และ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง รวมถึง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการตลาดหน่อไม้ฝรั่งมากที่สุด ซึ่งคล้ายคลึงกับ ประคอง ศิลา (2551, น. 138) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตหน่อไม้ฝรั่งและความต้องการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตหน่อไม้ฝรั่งจากเพื่อนบ้าน เกษตรกร รองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐและภาคเอกชน ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม และแตกต่างจากเสาวพรรณ ปาละสุวรรณ (2551, น. 36) พบว่า ช่องทางการรับรู้ข้อมูลของเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานราชการ รองลงมาคือบริษัทรับซื้อผลิตผล ผู้นำ และเพื่อนบ้าน จากผลการศึกษาทำให้เจ้าหน้าที่ต้องพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งความรู้ให้ถึงตัวเกษตรกรโดยตรง รวมถึงเพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร

1) ปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นปัญหาในระดับปานกลาง ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการปลูก ด้านการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และจำหน่าย โดยมีประเด็นปัญหาระดับมากในเรื่อง การปลอดโรคของพันธุ์ และการลดลงของผลผลิตในปีถัดไป สอดคล้องกับ นายทัตธน กิจการอาสา (2550, น. 88) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งเพื่อการส่งออก พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาที่สำคัญของหน่อไม้ฝรั่ง คือ ปัญหาเรื่องโรคและแมลง มีร้อยละ 98.2 เมื่อมีโรคและแมลงเข้าทำลายแล้วจึงจะหาสารเคมีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงมาฉีดพ่น หรือในกรณีที่โรคและแมลงยังไม่เข้าทำลาย แต่ยังมีบางรายได้ทำการฉีดพ่นก่อนแล้ว นั้นเป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต การป้องกันและกำจัดโรคหน่อไม้ฝรั่งให้ได้ผลที่ดีนั้น สามารถกระทำได้โดยการเกษตรกรรมที่เหมาะสมมากกว่าการใช้สารในการป้องกันกำจัดซึ่งจะทำให้สภาพแวดล้อมเกิดความสมดุล จากผลการศึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงควรส่งเสริมและแนะนำแหล่งหน่อไม้ฝรั่งพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกร รวมถึงร่วมแก้ไขปัญหาลดลงของผลผลิต ซึ่งอาจมาจากการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูหน่อไม้ฝรั่ง โดยการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความต้องการเสนอแนะในระดับปานกลางใน 6 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ การสนับสนุนด้านความรู้เรื่องการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนจัดระบบการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

หน่อไม้ฝรั่ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้ประกอบการ การศึกษาดูงานสถานที่ที่ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นส่วนมาก รวมถึงประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าจากเชื้อรา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของเกษตรกรผู้ผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปให้ความรู้และทำความเข้าใจในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาในการแก้ไขปัญหาโรครากเน่าโคนเน่า โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และสนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มา พร้อมทั้งฝึกอบรมให้เกษตรกรสามารถผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาไว้ใช้เองได้ และส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์แมลงศัตรูธรรมชาติ การใช้ตัวห้ำตัวเบียนในการกำจัดแมลงศัตรูพืช รวมถึงส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมศึกษาดูงานสถานที่ประสบความสำเร็จ

1.2 จากผลการศึกษาเกษตรกร ส่วนมากยังไม่มีมีการบันทึกข้อมูล ควรมีการชี้แจงให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการบันทึกข้อมูลด้านการผลิต บันทึกข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ตรวจสอบสภาพความเป็นจริง เมื่อเกษตรกรได้มีการนำวิเคราะห์จะทำให้เกษตรกรทราบถึงปัญหา ข้อบกพร่อง เพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องติดตามการบันทึกข้อมูลของเกษตรกรเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้คำแนะนำ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรมีการบันทึกข้อมูลครบถ้วนและถูกต้อง

1.3 พัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ให้ถึงตัวเกษตรกรโดยตรงในรูปแบบของการอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติ อาทิ การเรียนรู้ในรูปแบบของโรงเรียนเกษตรกร เพิ่มช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรพัฒนาปรับปรุงผลผลิตให้มีคุณภาพ การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค สร้างอำนาจการต่อรองทางการค้า และช่วยให้การรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นไปได้ทันต่อสถานการณ์

1.4 สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าไปส่งเสริมเพื่อพัฒนาระบบการผลิตหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรตามระบบการจัดการคุณภาพ ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการพัฒนาเข้าสู่กระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพหน่อไม้ฝรั่ง

2.2 ควรศึกษาสภาพการผลิตหน่อไม้ฝรั่งให้ตรงกับความต้องการของตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

2.3 ควรจะมีการเปรียบเทียบเกษตรกรที่ผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมกับเกษตรกรที่ไม่ได้ผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมว่า มีความแตกต่างกันอย่างไร

2.4 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง

2.5 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพียงการวิจัยเรื่องการผลิตและการตลาดหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งต่อไปควรมีการเปรียบเทียบกระบวนการผลิตและตลาดในพื้นที่อื่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

ไกรสิงห์ ชูดี. (2552). *หน่อไม้ฝรั่ง*. เอกสารวิชาการประกอบการขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งนักวิชาการ เกษตรชำนาญการพิเศษ. กรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพฯ, 77 น

ทัตชน กิจการอาสา. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งเพื่อการส่งออก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นครปฐม.

เบญจวรรณ สร้อยผาบ. (2555). *การส่งออกหน่อไม้ฝรั่งของผู้ประกอบการส่งออกในจังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

ประกอบ แสงสุวรรณ. (2553). *ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยี เพื่อการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม : กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. วิจัยและพัฒนากการเกษตร ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นครปฐม.

ประคอง ศิลา. (2551). *การผลิตหน่อไม้ฝรั่งและความต้องการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ประจักษ์ ประสงค์สุข. (2549). *การใช้เทคโนโลยีการผลิตหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ของเกษตรกร จังหวัดสระแก้ว*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เสาวพรรณ ปาละสุวรรณ. (2551). *การเปรียบเทียบและการประยุกต์ใช้มาตรฐาน GAP ประเทศไทย และ EUREPGAP สำหรับการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ

สหภาพ ชาญยุทธ . (2553). *การปฏิบัติตามแนวทางการผลิตหน่อไม้ฝรั่งตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม. (2557). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่อไม้ฝรั่งปลอดภัยจากสารพิษจังหวัดนครปฐม*. (อัดสำเนา).